

NATIONAL SECURITY

ANALYSIS OF DESTRUCTIVE ACTIVITIES OF AGENTS OF INFLUENCE IN THE CONTEXT OF LARGE-SCALE ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE

АНАЛІЗ ДЕСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГЕНТІВ ВПЛИВУ В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Vasyl Kaletnik¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-256-2-3>

Досвід України у протидії широкомасштабній агресії Російської Федерації засвідчив, що держава-ініціатор агресії використовує широкий арсенал можливих інструментів та механізмів для досягнення стратегічної цілі деструктивного впливу на відповідні сфери національної безпеки держави, проти якої вона здійснює агресію, включаючи її інформаційну складову. До того ж залучаються всі можливі ресурси, зокрема ресурси агентів впливу, які за певних умов спроможні забезпечити сприяння реалізації планів держави-агресора.

Під *агентами впливу* будемо розуміти осіб (організацій), які ведуть розповсюдження ідей будь-якої організації (спільноти, групи) у середовищі, яке не належить до цієї організації (спільноти, групи). У політичній сфері агенти впливу зазвичай просувають (лобіюють) інтереси іноземних держав або політичних партій. Такі особи (організації) є каналом поширення пропаганди, впроваджують ворожі наративи та меседжі в інформаційному просторі, забезпечують видимість суспільної підтримки чи осуду певних політико-управлінських рішень. У більш радикальних випадках вони можуть використовуватися для дестабілізації політичної системи держави, порушення суспільної злагоди та роздмухування конфліктних тем тощо [1, с. 27].

Основними сферами впливу *агентів впливу* є економічна, політична й інформаційна сфери національної безпеки. Основними завданнями їх діяльності, особливо на початковій фазі розв'язання державою-агресором збройного конфлікту є створення соціально-політичної нестабільності у

¹ National Aviation University, Ukraine

державі, дискредитація воєнно-політичного керівництва держави, введення в оману населення країни (через медійний простір) стосовно реалізації державної та воєнної політики [1, с. 28]. Це потребує не тільки оцінювання та прогнозування негативних наслідків їх діяльності для визначальних сфер національної безпеки, а й вироблення дієвих заходів з протидії таким заходам: формування достатньої нормативно-правової бази для притягнення таких осіб до відповідальності, механізмів їх чіткої ідентифікації та недопущення використання поняття «агент впливу» для обмеження свободи слова та думки [2, с. 28].

Варто зазначити, що агресор не покидає спроби пошуку різноманітних шляхів впливу на європейський та український медіапростір, використовуючи для цього мережі *агентів впливу* з числа представників політичної еліти, медіасфери, церковних структур, псевдонеурядових організацій та окремих публічних осіб. Так само агресор продовжує активно використовувати мережеві інформаційні ресурси, фінансуючи або чинні (шукаючи нові шляхи для цього), або створюючи нові [3, с. 43]. Тут слід згадати затримання 9 вересня 2022 року співробітниками кібердепартаменту Служби безпеки України агентів рф, які планували запустити прокремлівський медіа-центр «Таврія» на Півдні України. Даний проект мав охоплювати аудиторію Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької, Дніпропетровської областей і тимчасово окупованого Криму. У подальшому ворог планував розширити деструктивний контент і на Кіровоградщину [4]. Планувалося, що основним завданням центру буде поширення на території регіону російської пропаганди через Telegram-канали, додатки онлайн-телебачення і радіомовлення.

Російське керівництво розуміє, що від того, як за кордоном сприймають події в Україні, залежить і рівень політичної підтримки, і обсяги допомоги, і масштаби запроваджених проти агресора санкцій. Тому характер завдань, які поклалися на *агентів впливу* до широкомасштабної агресії: використання протестного потенціалу опозиційних сил і створення рухів опору у нашій державі, у зв'язку з консолідацією суспільства, зумовленого не в останню чергу агресією рф, *змістилися* в бік реалізації стратегічних дезінформаційних кампаній щодо підризу міжнародної підтримки України та тиску на країн-партнерів. Так, агресор зосередив увагу на активізацію протестного потенціалу у країнах ЄС, одна з останніх таких спроб – це організація проросійського та антиукраїнського мітингу 3 вересня 2022 року у Празі – столиці однієї з найбільш дружніх до України держав ЄС. На відміну від схожих акцій в інших країнах (наприклад, 4 вересня 2022 року мітинг за скасування санкцій проти рф пройшов у Німеччині в місті Кельн [5]), на Вацлавську

площу в Празі вийшли не російські емігранти, а чеські виборці (за даними поліції, у мітингу взяли участь близько 70 тисяч осіб, а за даними організаторів – понад 100 тисяч), що підтримують різноманітні партії Чехії. Організатори мітингу (вважай *агенти впливу*) натякали навіть на організацію силових заходів, надавши уряду час до 25 вересня 2022 року для зміни курсу [6].

Додатковий інформаційно-дипломатичний фронт Росія відкрила проти держав, які голосують на підтримку України в ООН. У цьому випадку, щоправда, методи дезінформації застосовуються традиційні, й один з найбільш підступних – це публічні звинувачення без можливості іншій стороні висловити свою позицію, а також безпідставне використання право вето виключно з міркувань помсти.

Так, наприклад, Росія повела себе по відношенню до Колумбії, яка одна з небагатьох держав Латинської Америки відкрито підтримала Україну. Тобто, у цьому випадку старі методи застосовуються до нових «об'єктів» кампанії дифамації і дезінформації [7].

Нарешті, аналіз міжнародного інформаційного поля свідчить про значну кількість російських за походженням і проплачених РФ журналістів і авторів, які за час правління Путіна В.В. змогли легалізуватися і закріпитися у міжнародних інформаційних агентствах, ставши, по суті, *агентами впливу* та інформаційними рупорами кремля. Усі вони активно задіяні у спробах протидіяти становленню України як єдиної, незалежної, суверенної держави та в спробах дискредитації України на міжнародному поприщі.

Отже, попри невдачі на фронті та програшу в інформаційному протистоянні, російське керівництво й надалі докладає зусиль щодо активізації підривної діяльності агентів впливу в усіх сферах діяльності нашої держави в тому числі на міжнародному та політичному поприщі. Це потребує не тільки оцінювання та прогнозування негативних наслідків їх діяльності для визначальних сфер національної безпеки, а й вироблення дієвих заходів протидії.

Дезінформаційні кампанії РФ, в яких *агенти впливу* відіграють не останню роль, сформовані у чітку пропагандистську систему, яка спрямовується такою самою чіткою політичною волею керівництва Росії. В цілому ключові цілі дезінформаційних кампаній мало чим змінилися з початком широкомасштабної агресії РФ проти України – дискредитація української влади, сіяння розбрату між владою та громадянами як начебто антагоністичних суб'єктів, дискредитація України на міжнародній арені, легітимізація окупованих територій шляхом проведення псевдо референдумів, інспірування внутрішньополітичного вибуху (в т. ч. – використовуючи суперечності між Україною та деякими сусідніми державами).

Список використаних джерел:

1. Федянович Д. Л., Возняк С. М., Доброгурський В. І. Рекомендації щодо протидії агентам впливу та рухам опору, які діють в інтересах держави-ініціатора гібридної агресії. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського*. 2021. Вип. 71. № 1. С. 27–32.
2. Калетнік В. В. Теоретичні аспекти удосконалення національного законодавства в контексті протидії деструктивній діяльності агентів впливу. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. Вип. 56. № 3. С. 81–88.
3. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році: Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України. Київ : НІСД, 2018. 688 с.
4. СБУ затримала агентів рф, які планували запустити на Півдні України прокремлівський медіа-центр «Таврія». *Преступности.НЕТ* : веб-сайт. URL: <https://news.pn/uk/RussiaInvadedUkraine/278176> (дата звернення: 09.09.2022).
5. У Кельні російська діаспора вийшла на протест проти санкцій і підтримки України. *Українська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/09/4/7366055/> (дата звернення: 09.09.2022).
6. Чому у Чехії вибухнули «проросійські» протести і чим це загрожує Україні. *Європейська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/5/7146171/> (дата звернення: 09.09.2022).
7. Корсунський С. В. Інформаційна складова війни: як Росія намагається послабити підтримку Заходу. *Радіо Свобода* : веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/informatsiyna-viyna-rosiyskyy-vplyv/31811302.html> (дата звернення: 09.09.2022).